

31 IL SONRA ATA YURDUMDAN MƏNƏ PAY GƏTİRDİLƏR...

Otuz il əvvəl - 1994-cü ilin fevralında tətillə gələndə atam güclü qollarını boynuma dolayıb məni bağrına basdı. Amma ürəyi soyumadığı üçün uzun müddət əlimi buraxmadı. Onun ovcundakı qabarıqlar əllərimi daladı. Atam mənimlə görüşməyə gələn qonaqları yola salanda fürsət tapıb anamdan soruşdum: "Kişi harada işləyir?"

Ən çətin vəziyyətdə belə təmkini itirməyən anam bu dəfə çox çarəsiz görünürdü. Az qala pıçiltı ilə cavab verdi: "Ay oğul, iş var?! Hansı məktəbə gedirsə, əliboş yola salırlar".

Bu, həmin vaxt idi ki, bütün qara-bağlılar kimi biz də yurd-yuvamızdan, isti ocağımızdan didərgin düşmüşdük. Mən sentyabrın axırında təhsil alaraq üçün Türkiyəyə getmişdim, ailəm, qohum-əqrabam isə bir ay sonra Araz çayını keçərək, Beyləqanın Qaralar kəndində yaşayan tələbə yoldaşımın evinə pənah aparmışdı. Haylarına ilk çatan indi Beyləqan rayon icra hakimiyyətinin başçısı vəzifəsində çalışan Əziz Əzizov olmuşdu. Elə o vaxtdan qaçqınların və məcburi köçkünlərin hamısı, təmənnasız dayağı olan Əziz müəllim 15 gün ərzində acınacaqlı vəziyyətdə yaşayan 15 ailəni öz məşini ilə Bakıya gətirərək, o vaxt əməkdaşı olduğu keçmiş tramvay parkının inzibati binasında yerləşdirmişdi. Amma heç kim işləmirdi.

Odu ki, anamdan soruşdum: "Bəs kişinin əlləri niyə qabar-qabardır?"

Suala sualla cavab verdi: "Atanı tanıyırsan? Kənddən çıxdığımız günə kimi əlini işdən soyutmadı. Həmin qabarlardır, çətin geder..."

Cəbrayıl, Azərbaycanın üç alimlər kəndindən biri olan Soltanlıda ikimətbəli, topdağıtmaz evimiz vardı. Camaat kənddən çıxanda ermənilərin atdığı top mermilərindən biri evimizə düşsə də, o nəhəng tikilinin ancaq bir tərəfini uçura bilmişdi.

Mən hələ 9-cu sinifdə oxuyanda evdə təmir işləri başlamışdı. Anam tez-tez atama deyirdi: "Ay kişi, əlli

tərpən, sabah Seymurun tələbə yoldaşları gələcək, uşaqların yanında biabır olacağıq..."

Türkiyədə təhsil alanda tələbə yoldaşlarım tez-tez bizə qonaq gəlirdi.

Amma Cəbrayıldakı o gözəl evə deyil, yataqxanadakı darısqal mənzilimizə. Hər dəfə qonağımız olanda anam rəhmətlik Tamara arvadın yanında gecələyir, tələbə yoldaşlarım isə mənimlə, atam və qardaşımla birlikdə eni-uzunluğu cəmi 5-6 metr olan yataqxanadakı evimizdə yatırdılar. Yerimiz darısqal olsa da, ürəyimiz geniş idi. Amma nə qədər geniş olsa da, bu dərddə tab gətirə bilirdi...

Aradan təxminən 28 il keçəndən sonra ata yurdumun xarabalıqlarını görmək mənə qismət oldu. İşğaldan azad olunmuş ərazilərə jurnalistlərin səfəri çərçivəsində bir neçə dəqiqəyə də olsa, doğulduğum evə baş çəkə bildim. Sizə təqdim olunan fotoda evimizin halı aydın görünür. Həmin gün mənə elə gəldi ki, Cəbrayıl ikinci dəfə işğal olundu...

Geri qayıdanda qohum-əqrabamın "sual yağışı"na düşdüm. Əmin oğlu Xəyal isə məni əməlli başlı məzəmmət etdi: "Əvvəldən xəbərim olsaydı, yerini deyərdim, məhsulu gətirərdin".

Xəyal aramızda belə bir dialog oldu:

- Məhsul nədir?
- Xəbərin yoxdur?
- Nədən?

- Hə. Sən o vaxt Türkiyədə idin.

Kənddən çıxanda rəhmətlik Vaqif əmimlə birlikdə həyətdə 10 litr tut arağı basdırmışıq.

- İndiyə arağ qalar?

- Niyə qalmır? Bu dəqiqə gətərsəm, gözüyumulu taparam...

Həmin gün öyrəndim ki, insanlar kəndi tərk edib Araz çayı ilə İrana keçəndə çox əşyanı, məhsulu həyətdə basdırıblar...

Bu söhbətin üstündən bir neçə ay keçdi. İşğaldan azad olunmuş ərazilərə gediş-gəliş artıq əvvəlki qədər çətin deyildi. Hər bir yolla kəndə gedib öz ata-baba yurdunun xarabalıqlarını görə bilirdi. Tez-tez

əşidirdim ki, filankəs kənddən tut arağı gətirib.

Bir neçə ay əvvəl telefonuma tanımadığım nömrədən zəng gəldi. Nömrəni tanımasam da, "Alo" deyən kimi qonşumuzun səsini tanıdım.

Hal-əhval tutandan sonra belə dedi: "Qonşu, keçən həftə kəndə getmişdim. Sizin həyətdəki o məhsulu gətirmişəm".

Dərhal əmioğlu Xəyalın sözləri yadıma düşdü. Qeyri-ixtiyari soruşdum: "Necə tapdın? Yerini sənə kim dedi?"

O dəqiqə izahat verdi: "Rəhmətlik müəllim o vaxt arağı basdıranda, mən də yanında idim".

Nə deyəcəyimi bilmədim. Jurnalist mən olsam da, dil-dil ötən o idi: "Ay qonşu, başına dönüm, məhsulun başında bir az içmişəm. Qalanını uşaqdan göndərsəm, inciməzsən ki?"

Gözlerim doldu. Zarafat deyil, 31 il sonra ata yurdumdan mənə pay gəlmişdi. Tut arağının qoxusunu sevməsəm də, o payı görməyi çox istəyirdim. Odur ki, tez-tələsik diləndim: "Halal-xoşun olsun. Yarısı sənə, yarısı mənim olsun".

Dərhal beynimdən bu fikir keçdi: "Yarısını qardaşım Teymura verəcəm. Axı mənim kimi ona da ata yurdundan pay çatmayıb..."

Bir az ordan-burdan danışandan sonra söz verdi ki, yaxın günlərdə həyətimizdəki ağ tutdan çəkilən o arağın 5 litrini oğlundan mənə göndərəcək...

Bu minvalla aradan 3 ay keçdi. Bu üç ay müddətində üç dəfə mənə zəng etdi. Hər dəfə də eyni sözü dedi: "Qonşu, sən Allah başıqla. Məhsulun üstündən bir az içmişəm".

Bilirəm indi nə fikirləşirsiniz. Yox, siz düşündüyünüz kimi deyil...

Bir həftə əvvəl işdən evə qayıdanda anamın ilk sözü bu oldu: "Kənddəki qonşumuz filankəs sənə yarım litr tut arağı göndərib".

Tut arağını sevməsəm də, şüşənin qapağını azca qaldırdım. Evə qeyri-adi qoxu yayıldı. Bu, kəndimizin qoxusu idi...

31 il sonra ata yurdundan pay gəlmişdi. Anamla göz yaşlarımızı saxlaya bilmədik...

Sonra araqdan bir qaşığı uddum.

Bal kimi idi. İndi bildim ki, ata yurdundan nə göndərsələr, bal kimi şirin olur...

VƏLİ DAYI, KƏNDİMİZDƏN MUĞAYAT OL!

Yaxın qohumum, qədim Soltanlı elinin ən zəhmətkeş sakinlərindən olan Vəli Məhəmməd oğlu haqq dünyasına qovuşdu. Vəli kişi xəmiri zəhmətdən yoğrulmuş el ağsaqqalı idi. Beş balasını alınının tərli, gözünün nuru ilə boya-başa çatdırmışdı. Öz əməyi ilə ucalan, ömrünün sonuna kimi bu ucalıqda qalan adamlardan idi.

Mən çoban Vəlinin üzünü görməzdən əvvəl adını eşitmişdim. Kəhər atın yalmanına yatanda ermənilər Laçın, Kəlbəcər yaylaqlarından didərgin düşürmüş. Nankor qonşularımızla onun davası sovetin qılının dalının-qabağının kəsdiyi vaxtlarda başlamışdı. Yaylaqlarda ça-

pulculuq edən ermənilər Vəli dayının atını ayaq səsələrindən tanıyırmışlar...

Vəli Məhəmməd oğlunu üç gün əvvəl ulu tarixin həmyaşıdı olan dogma Soltanlı kəndində torpağa tapşırırdıq. Bizdən qabaq onun yurd niskilinə son qoyuldu. Bizdən əvvəl o, uğrunda igidlərin canını fəda etdiyi Vətən torpağına qovuşdu.

Vəli dayı, bilirəm, yerin rahatdır. Qu tükündən yumşaq olan barlı-bəhərli Soltanlı torpağında rahat uyuursan. Onu da bilirəm ki, Xan Araz gecə-gündüz sənə layla çalır

Ağsaqqal, kimləri gördün, kimlərlə görüşdün? Babalarımız müqəddəs Vətən torpağını 27 il düşmən əsarətində qoyduğumuz üçün bizdən çox inciyiblər? 44 günlük Vətən müharibəsi onların nigarın ruhuna sığal çəkə bilibmi?

Vəli dayı, Nurullah Əmənulla oğlunu gördünmü? Məktəb üzü görməyən, amma ayağı indiki bəzi diplomların başından çox bilən babamın balalarının, nəvələrinin onun kimi alınacaq, üzüağ yaşadığını dedinmi? Nəvəsi Maisin - igid Maisin Vətən uğrunda canını fəda edib şəhadətə yüksəldiyini söylədinmi? Maisin nəslində Mais kimi cəsur oğulların doğulduğunu xəbər verdinmi?

Vəli dayı, sən torpaqlarımız azad olunandan sonra dogma yurda dönməyən ilk adamlardanсан. Qışın soyuğunda, yayın istisində Soltanlının yovşanlı çöllərinin ətirini ciyərlərinə çəkdi. Axırda da torpaq səni özünə çəkdi

Ağsaqqal, bizim ellərdən muğayat ol!

Soltanlı yenidən tikilir, dirçəldilir. İnşallah, tezliklə biz də dogma yurda dönəcəyik. Külü soyumuş ocaqlarımızı yenidən qalamaq, ata evimizin çirəğini yandırmaq üçün qayıdacağıq

Biz dönənə kimi o ellər sənə, sən də torpağa əmanətsən

Torpağın yumşaq olsun